Anker Jørgensens nytårstale

Taler
Anker Jørgensen
Statsminister

Dato
1. januar 1980

En dag, jeg gik på gaden, kom der en lille dreng hen til mig og sagde: "Go'da, Anker Jørgensen, er det ikke dig, der bestemmer her i landet."

Joh, jeg trak lidt på det, men jeg var jo nødt til at fortælle ham sandheden, og jeg måtte passe på ikke at skuffe ham. Jeg måtte fortælle ham, at jeg jo nok bestemte, men jeg altid bestemte sammen med andre. Drengen syntes – tror jeg nok – det var en meget god forklaring.

Også i den offentlige debat er der i øjeblikket en diskussion om, hvem der bestemmer i dagens Danmark.

Er det regeringen, Folketinget, borgerne. er det ude i kommunerne – er det i partierne eller opståede bevægelser –er det organisationerne eller de multinationale selskaber eller udlandet?

Jeg kunne egentlig sige ja til det hele. I et samfund, som det danske er magten naturligvis ikke ensidigt placeret eet sted.

Vort samfund er meget decentraliseret, og det er måske en af de bedste garantier imod dikatatur.

Men jeg må naturligvis også slå fast, at nogen må bestemme mere end andre, når det gælder samfundets fælles anliggender, så må og skal regeringen og folketinget have det sidste og afgørende ord.

Sådan er det, og sådan skal det også være i fremtiden.

Men folkestyret forpligter naturligvis også. Vi har pligt til at være lydhøre over for synspunkter og interesser, som kommer frem blandt andet fra

organisationer. De økonomiske problemer, der vælter ind over landet igen og igen, kan vi bedst imødegå, hvis der ude i samfundet, ude i befolkningen er forståelse for disse problemers enorme omfang og forståelse for at medvirke.

1979 var jo et år, hvor vi havde folketingsvalg – nemlig den 23. oktober.

Efter valget fik vi hurtigt dannet en ny regering, og den nye regering fremsatte omgående en række stoplove. Regeringen optog forhandlinger med organisationerne, og den 4. december kunne vi fremlægge en helhedsplan i 18 forslag, og allerede den 21. december – altså lige før jul – kunne vi konstatere, at næsten hele planen var vedtaget af folketinget med de nødvendige ændringer.

I december, mens folketingsdebatten stod på, talte man meget om valg, men folketinget var heldigvis ikke indstillet på det. Jeg mener, der er grund til at anerkende, at det virkelig var uligt på forholdsvis kort tid at enes og komme igennem med en meget omfattende lovgivning.

Vi undgik at føje yderligere vanskeligheder til dem, vi har i forvejen. det kunne ellers være endt temmelig ulykkeligt.

Det er også en kendsgerning, at meget væsentlige dele af det, der nu er gennemført, lige bestemt er det, som alle hidtil har sagt er absolut nødvendigt. Der vil naturligvis være enkelte ting i denne plan, som ikke alle kan lide. Det er uundgåeligt, når vi skal løse store økonomiske problemer og det er især uundgåeligt, når vi ved, at der er så mange modstående interesser over for hinanden.

Opgaven var jo ikke at uddele milde gaver – tværtimod.

1979 blev ikke – for Danmark som helhed – noget godt år. Den katastrofale udvikling – først og fremmest for olieprisernes vedkommende – kender vi alle.

Men for de fleste samfundsgrupper gik året nu temmelig godt. Vi har også fået god høst. Vejrguderne og bøndernes håndkraft har afgjort hjulpet med dertil.

Under valgkampen besøgte jeg også en lang række industrielle virksomheder, og jeg bemærkede også, at der ikke kom til udtryk den pessimisme, som ofte kommer til orde i offentlige eller officielle udtalelser. Trods krisen var man stolt

over, at man kunde klare tingene og klarede sig godt.

Og alle – arbejdere og funktionærer – forstod fuldstændigt de vanskeligheder, som landet er i. De var indstillet på, at der skulle bæres byrder. De ville blot have, at ingen skulle kunne smyge sig udenom.

En sådan holdning, mener jeg, er meget afgørende for, at vi kan overvinde krisen.

Derfor er det også vigtigt, at vi går i gang med løsningen af vore mange energiproblemer. men også her møder vi hindringer.

For det første: – vi vil ikke have atomkraft, så længe der er så stor usikkerhed og frygt omkring dette.

For det andet: – vi er begyndt at spare – men slet ikke nok.

For det tredie: – vi er begyndt at virkeliggøre brugen af alternative energikilder, men der er lang vej igen, før at det kan hjælpe os afgørende.

For det fjerde: – vi har gas – og vi har olie ude i nordsøen, men vi må have det hurtigere frem, og helst i større mængder og til også rimelige priser.

På alle disse områder må regeringen, folketinget, men også befolkningen gøre en indsats i den kommende tid.

1979 gjorde, at vi kom lidt i den rigtige retning.

Det vil da også være nødvendigt at spare på den offentlige sektor. Alle er jo enige om, at det skal vi. Men det kniber gevaldigt, når vi kommer til de konkrete områder for besparelser.

For at undgå store skatteforhøjelser, er det nødvendigt, men også for i det hele taget at få råd til nye opgaver, som maser sig på, f.eks. i den kollektive trafik.

Det er en svær og det er en alvorlig opgave, vi bl.a. her står overfor.

Men lad mig alligevel fortælle en lille historie, jeg læste i en af aviserne forleden

dag.

Det var lønningsdag på fabrikken. Lønningsposerne blev uddelt. Men en for en sprang arbejdere og funktionærer over i kantinen. De bestilte en luksusanretning – de bestilte en luksusøl. der var højt humør. Direktøren var lidt forvirret over, hvad der nu kunne være årsagen til det. Han fik fat i fællestillidsmanden og spurgte: hvad foregår der?

Tillidsmanden sagde: det er edb-systemet. Det har byttet tallene om. Den løn, der plejer at blive udbetalt, den har man nu tilbageholdt, og skatten og alle de andre fradrag – det er dem, man har udbetalt. derfor – sagde fællestillidsmanden.

Nå – det er naturligvis kun en historie. så galt står det nu alligevel ikke til. Men skatten er høj, og den høje skat er der mange af os der føler, er nødvendigt, fordi vi ønsker et samfund på et højt socialt, økonomisk kulturelt niveau. De fleste vil nok ikke undvære den service, som det offentlige yder til borgerne. Men der er en grænse.

Derfor må vi – ikke mindst når vi skal holde igen på lønudviklingen og indkomstudviklingen være nødt til at sikre og begrænse i den offentlige sektor i de kommende år.

I en sang, som jeg også mødte under valgkampen, hed det således:

Vi har gjort ting, vi selv fandt
temmelig svære.
Besparelser bliver aldrig
populære

Og det er jo sandt. Men derfor kan det godt være nødvendigt.

Men det var nu her.
Hvad ude i den store verden?

Ja, i Indokina er der stadigvæk krig. En dansk hjælpeaktion – 30 mænd og kvinder – er i disse timer på vej til Kampuchea-området. Flere hundrede tusinder mennesker lever i frygt, sult og på flugt. sammen med andre må

Danmark naturligvis også hjælpe.

Og i Iran, der har man en regering og et styre baseret på religiøs fanatisme. 50 gidsler er stadig indespærret, og der er en alvorlig risiko for et frygteligt blodbad.

I Mellemøsten foregår der forhandlinger om fred – de er for langsomme, men der er stadig håb.

I Rhodesia derimod er der håb forude. En lang kamp og strid mellem det store sorte flertal og det hvide mindretal synes nu at være bragt til afslutning. Tusinder er døde, og hvis det ikke nu lykkes at fastholde en aftale om fred, kan det få helt uoverskuelige følger for udviklingen i det sydlige Afrika og måske også for udviklingen i verden.

Men den egentlige storpolitik. Hvordan går det med den?

Ja, supermagternes regeringer er blevet enige om, at den såkaldte SALT II aftale skal man have accepteret også i sit land. Det betyder begrænsning af atomvåben.

Men vi – ja, vi svinger vel mellem håb og tvivl. er vi på vej mod en afspænding, eller en ny fare for oprustning igennem en udbygning og modernisering af atomraketterne i øst og vest. For Danmark ligger det klart, at vi har en forpligtelse til at sætte krav om forhandling, krav om afspænding i højsædet. Det gælder om at undgå et nyt kapløb om raffinerede og frygtindgydende våbensystemer.

Det er ikke mærkeligt, hvis der på denne baggrund er mennesker, der føler angst for fremtiden.

Mon ikke også der er folk, der føler usikkerhed, måske endog angst, for mange af de hjemlige økonomiske problemer, som hænger sammen med den internationale krise. Jeg tror det – men trods alt – angsten må ikke lamme. Hvis vi frygter fremtiden, så er det først rigtig galt. Vi kan være nødt til, og må i givet fald hente styrke i fortiden.

Vi må huske, at det danske folk før har haft modgangstider. Også i den nyere historie, for det første i 30'ernes krise og store økonomiske nedtur.

Vi – eller dem, der var før os – klarede det.

Besættelsestiden – ja, den er måske ikke værd at sammenligne med de problemer, vi står overfor nu, men også det klarede vi dengang.

Vi må huske, at fremtiden ikke er afgjort på forhånd. Fremtiden er noget, vi har indflydelse på. Det er noget, vi skaber. Vi kan gøre meget alene – og det skal vi gøre. Men vi gør det bedre, hvis vi gør det sammen med andre.

Vi vil også – det er min faste overbevisning – klare den økonomiske krise, vi netop står i nu.

Jeg ønsker alle – trods vanskelighederne – et godt nytår.

Kilde
Manuskript taget fra Mellbin, E. F., & Mellbin, F.-M. S. (2011). Nu gælder det Danmark!: statsministrenes nytårstaler. (1. udgave.). Lindhardt og Ringhof. efter aftale med udgiveren.

Kildetype
Dokumentation i bogværk

Tags
Nytårstale, Socialdemokratiet

URI
https://www.dansketaler.dk/tale/anker-joergensens-nytaarstale-1980